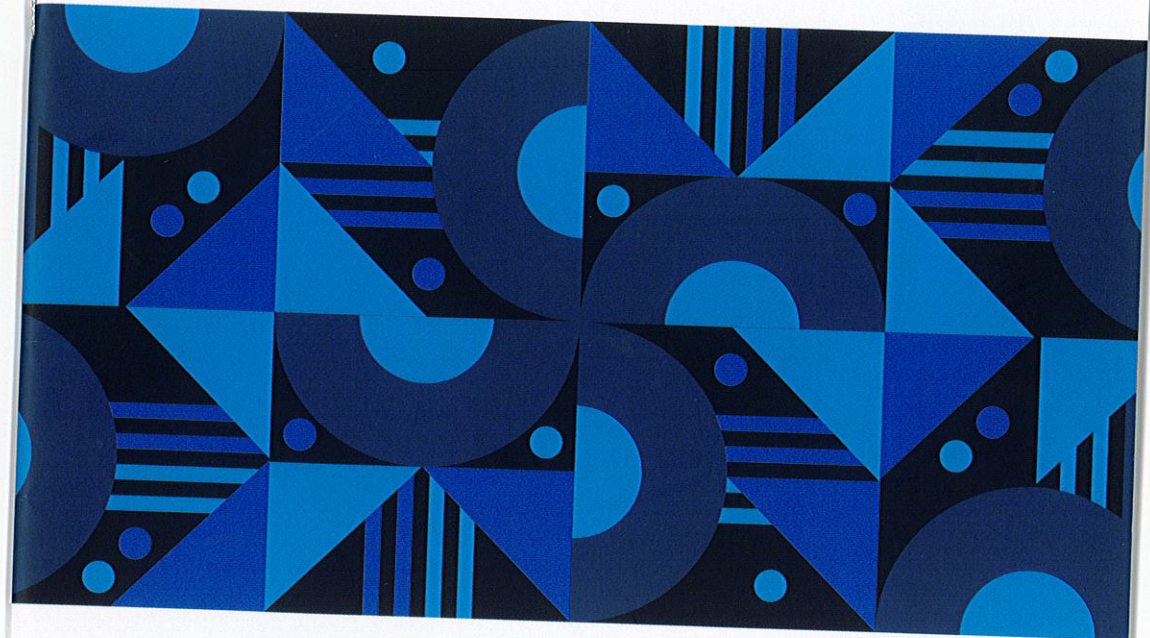

วิถีชีวิตและการตลาดที่บ้าน

ตามวิถีชนเผ่ากะเลิง

สทอกร

วิถีชีวิตและการตลาดพื้นบ้านตามวิถีชนเผ่ากะเลิง สกลนคร

กะเลิง เป็นชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้เรียกตนเองกะเลิง ในภาษามอญ หมายถึง คนหรือมนุษย์ ในขณะที่เดิวยังมีข้อสันนิษฐานว่าคำดังกล่าวมาจากภาษาจาม คือ กะลุง (klung) เขียนจากคำว่า “คุณลุง” หรือ “ลุง” ในภาษาจีน “ล่า” และ “ล่าเลิง”

ชาวกะเลิงเดิมอาศัยอยู่บริเวณฝั่งซ้ายของแถบลุ่มแม่น้ำโขง ในเขตประเทศลาว ในแถบเมืองกะตาก แนวทางที่สองเชื่อว่า ชาวกะเลิงเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภูพานะแดง ต่อมาภายหลังที่ชนชาติลาวเข้ามามีอำนาจ ส่งพลให้กลุ่มคนตั้งเดิมมีสถานะเพียงข้ารับใช้ รวมทั้งเป็นกลุ่มคนที่ถูกกวาดต้อนมาประเทศไทยจำนวนมากและถูกกำหนดให้ตั้งถิ่นฐานในแต่ละเมืองกระจายออกไปในภาคอีสานปัจจุบันพบว่า ชาวกะเลิงตั้งถิ่นฐานและกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่

- 1) จังหวัดสกลนคร ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอกุดบาก
- 2) จังหวัดนครพนม ในพื้นที่อำเภอเรณูนคร และ
- 3) จังหวัดมุกดาหาร ในพื้นที่อำเภอคำชะอีและอำเภอดอนตาล
- 4) จังหวัดหนองคาย

วิถีชีวิตและการตลาดพื้นบ้านตามวิถีชนเผ่ากะเลิง สกลนคร

ในด้านวิถีวัฒนธรรม ชาวกะเลิงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีอย่างเข้มข้นผ่านพิธีกรรมเลี้ยงผี ทั้งผีเรือน ผีสูงสุดหรือ ผีชุมชน การเลี้ยงผีเรือนนั้นแม้ว่าจะไม่มีกำหนดชัดเจน แต่มักเลี้ยงเมื่อมีการกระทำผิดผี ส่วนการเลี้ยงผีสูงสุดหรือผีชุมชนจะมีพิธีขึ้นผีกระทำเมื่อมีกิจกรรมสำคัญของชุมชน ส่วนพิธีเลี้ยงลง จะกระทำช่วงก่อนลงทำนาและพิธีเลี้ยงขึ้นจะกระทำเมื่อใกล้เก็บเกี่ยว พิธีกรรมการเลี้ยงผีของชาวกะเลิงจึงถือเป็นพิธีกรรมสำคัญในการแสดงออกถึงความเป็นชาวกะเลิง ในการประกอบพิธีกรรมชาวกะเลิง ส่วนใหญ่มีวิถีการดำรงชีพด้วยการทำข้าวไร่ ปลูกพื้ และเก็บของป่าและล่าสัตว์ ต่อมาเมื่อมีการอยู่อาศัยร่วมกับชาวลาวมากขึ้น ชาวกะเลิงจึงหันมาทำนาในพื้นที่ลุ่ม โดยใช้เทคนิควิธีเดียวกับชาวไทยและชาวลาว

นอกจากนี้ยังหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา ข้าวโพด มันแดง กวาว หอม มะเขือเทศ มะละกอ กล้วย มะนาว ขนุน และพืชผลไม้อื่น ๆ รวมทั้งมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ควาย วัว หมู เป็ด และไก่

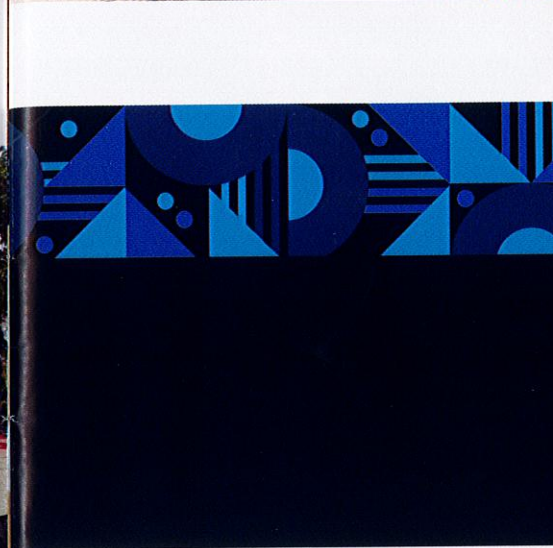

ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ : กะเลิง
ชื่อเรียกตนเอง : กะเลิง
ชื่อที่ผู้อื่นเรียก : ข่า, ข่าเลิง, ไทกะเลิง, ไทยกะเลิง, ไทยกวน
ตระกูลภาษา : ไท
ตระกูลภาษาย่อย : ไต-ไต
ภาษาพูด : กะเลิง
ภาษาเขียน : ไม่มีตัวอักษรที่ใช้เขียน

สารบัญ

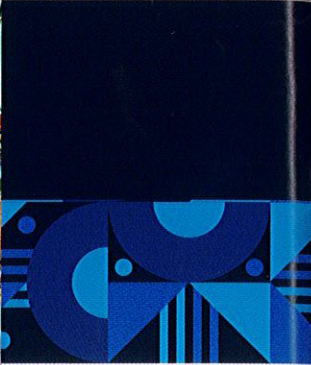
วิถีชีวิต	01
พิธีกรรมเลี้ยงผีหมอลอง	04
ฮีต 12 บุญเดือนเก้า (บุญข้าวประดับดิน)	08
การละเล่นผีอานรำ	11
อาหารชนเผ่ากะเลิง	14
ตลาดพื้นบ้าน	20
งานรวมใจไทกะเลิง	23
การเก็บข้อมูล	26
ที่มาของข้อมูล	ปกหลัง

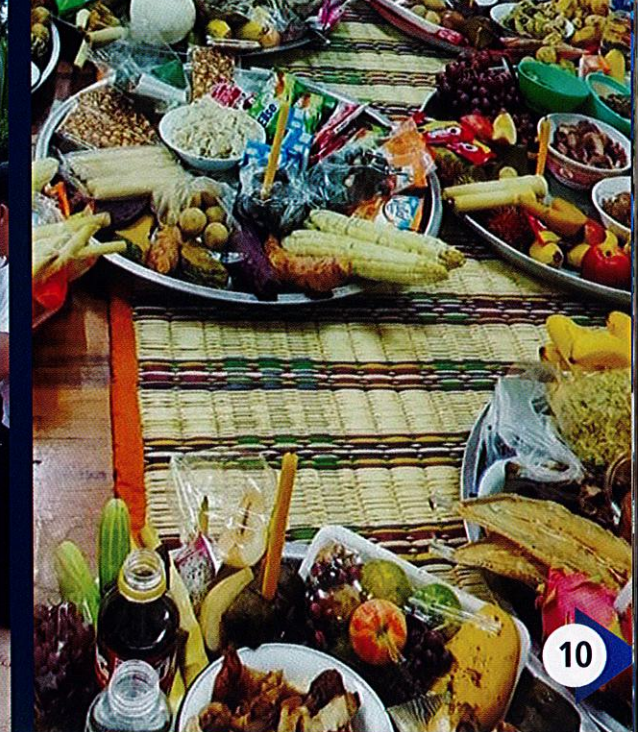
พิธีกรรมเลี้ยงชีพมอหลวง

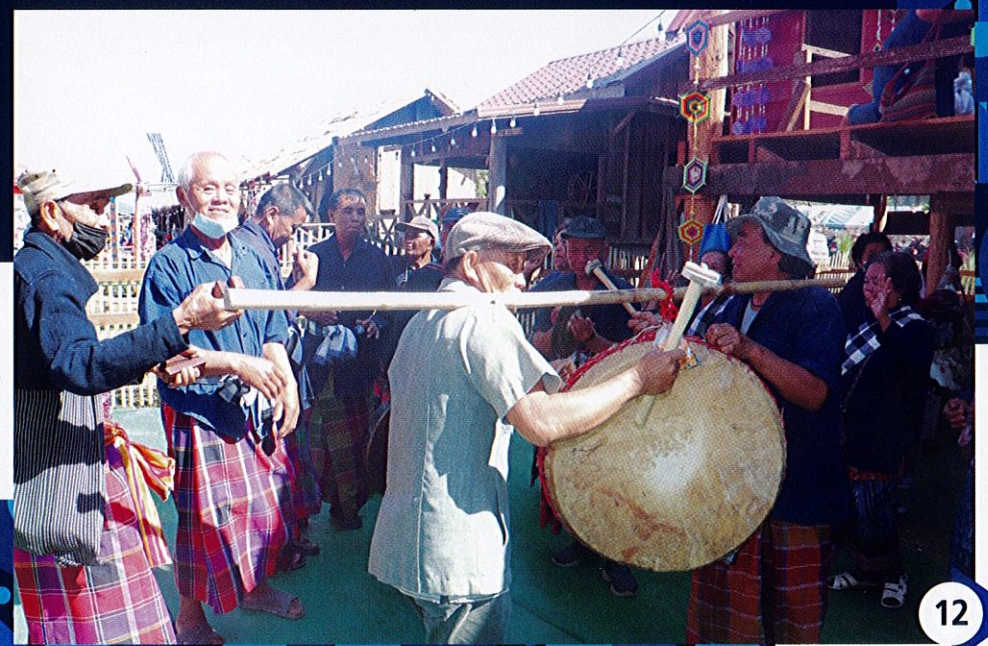

ฮีต 12 บุญเดือนเก้า (บุญข้าวประดับดิน)

การละเล่นฟ้อนรำ

อาหารชนเผ่ากะเลิง

แกงเล้าใส่หว่า

เมี่ยงกะลิง

มอกหน่อไม้

แกงหมูใส่หว่ากล้วย

ອົກບັນ

ตลาดพื้นบ้าน

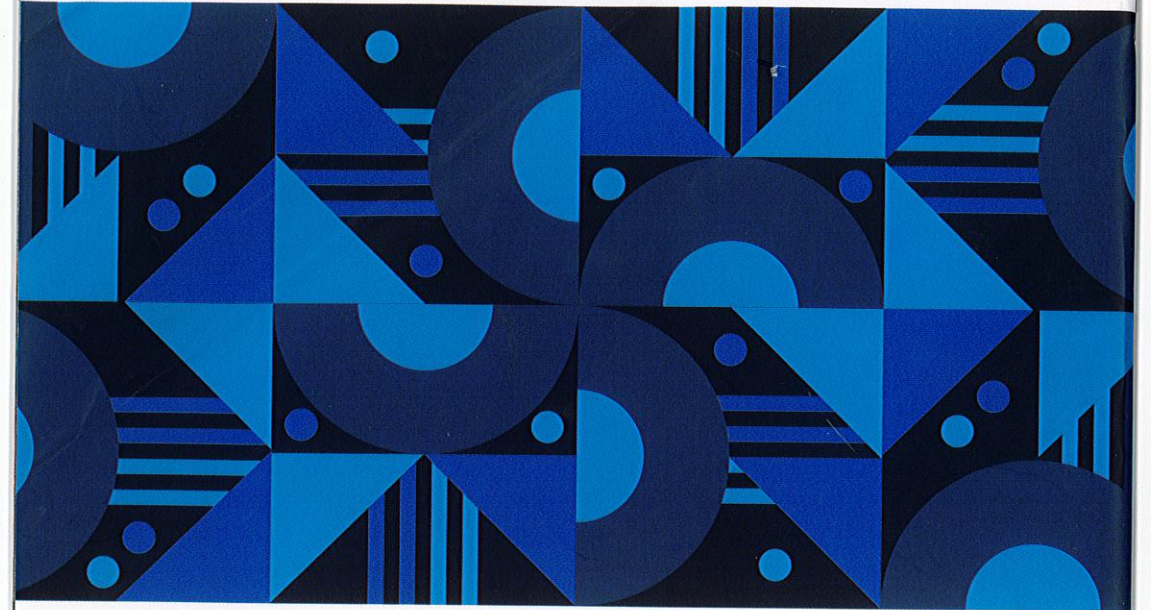

ที่มาของข้อมูล

นายชัยยุทธ วัลย์เหนือดลื้อ นายภาคมนตรีตำบลกุดแอด
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลกุดแอด อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร
“กะเลิง” ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2566
นายสำเร็จ ทรงศิริ เลขานุการสภาวัฒนธรรม อำเภอกุดบาก
นางละคร จำวงศ์ลา ประธานวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม-ผ้าฝ้าย บ้านกุดแอด หมู่ที่ 9

RSPG - RMUTI

จัดทำภายใต้งบประมาณ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประจำปีงบประมาณ 2566
โครงการเรื่อง การสำรวจและรวบรวมวิถีชีวิตและมรดกภูมิปัญญาพื้นบ้านตามวิถีชนเผ่ากะเลิงสกลนคร

พ.ศ.ดร.กนกกาญจน์ วิชาศิลป์
โปรแกรมวิชาการจัดการนวัตกรรมการทำ
สวนบริการธุรกิจ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร